

Simola, Hannu. 2021. DEKONTEKSTUALISAATION LYHYT HISTORIA. *Kasvatus* 52 (4), 380–387.

Käsiteherviö ”koulun dekontekstualisaatio”, jonka voisi kenties suomentaa ”koulun toimintaympäristön katoamiseksi”, oli keskeinen lopputulema väitöskirjassani (Simola 1995). Sen synty on tarina siitä, miten keksinnöt syntyvät tieteellisessä työssä. Se taas, miten dekontekstualisaatiolle kävi kasvatustieteen kentällä, on toinen tarina. Tässä tarkastelen kumpaakin. Otsikon ”historia” on pikemminkin ”his story” kuin kattava selonteko. Sellaisena tästä saattaa kuitenkin olla enempi huvia ja hyötyä asiasta kiinnostuneille?

Asiasanat: dekontekstualisaatio, retrospektiivi, luokkahuonetodellisuus, opettajankoulutus, mahdollisen sosiologia

Kauppi, Veli-Mikko. 2021. ÄLYKKÄÄN TOIMINNAN KONTEKSTIT: DEWEYLÄINEN NÄKÖKULMA KASVATUKSEN DEKONTEKSTUALISAATIOON. *Kasvatus* 52 (4), 388-400.

Filosofinen tarkasteluni jäsentää kasvatuksen dekontekstualisaatiota kolmeen ongelmakenttään John Deweyn älykkään toiminnan teorian pohjalta. Ensimmäinen ongelmakenttä – sosiaalinen dekontekstualisaatio – seuraa siitä, että yksilöä ei hahmoteta osana sosiaalisia kontekstejaan. Yksilön dekontekstualisointi sosiaalisista suhteistaan riippumattomaksi toimijaksi rajoittaa älykästä yhteistoimintaa. Tarkasteluni toinen kasvatuksen ongelmakenttä – tiedon dekontekstualisaatio – syntyy siitä, että älykäs toiminta tyypistyy konkreettisesta maailmasta irrotettujen, tiedoksi miellettyjen sisältöjen ja tapojen omaksumiseksi. Tähän kenttään liittyvien ongelmien ratkaisu kytkeytyy edelleen haitallisten valtarakenteiden purkuun kasvatuksen keinoin. Kolmas ongelmakenttä – kasvatuksen yhteiskunnallinen dekontekstualisaatio – liittyy siihen, että kasvatuksen suhde yhteiskuntaan ei rakennu mielekkäällä tavalla. Kasvatus esitetään joko yhteiskunnasta irrallisena tai vaihtoehtoisesti sen toimintamallit, ongelmanratkaisut ja ihanteet tuodaan kritiikittä muista konteksteista. Argumentoin, että olemassa oleva yhteiskunta määrittää perustavanlaatuisesti kasvatuksen toiminnan kontekstin ja lähtökohdat, mutta siitä ei voi suoraan johtaa kasvatukseen valmiita ratkaisuja tai täydellisiä ideoita. Ollakseen älykästä toimintaa kasvatus ei voi olla vain väline ennalta lukittujen päämäärien saavuttamiseksi.

Asiasanat: kasvatustilfilosofia, kasvatus ja yhteiskunta, dekontekstualisaatio, älykkyys, John Dewey

Niemelä, Mikko A. SOSIAALINEN REALISMI, VOIMALLINEN TIETÄMYS JA MICHAEL YOUNGIN KOLMAS TIE. *Kasvatus* 52 (4), 401–413.

Tämä katsausartikkeli käsittelee kahden viime vuosikymmenen aikana kehittyneitä sosiaalisen realismin teorioita. Sosiaalinen realismi on saanut näkyvyyttä etenkin brittiläisen kasvatustieteilijän Michael Youngin töiden kautta, jotka toimivat katsauksen pääaineistona. Sosiaalisen realismin keskeinen väite on, että koulutieto yhtenä koulun institutionaalisen kontekstina on sosiaalisen konstruktivismin paradigman myötä jäänyt koulu-keskustelussa paitsioon. Tuodakseen koulutiedon takaisin keskusteluun Young on Johan Mullerin kanssa kehittänyt voimallisen tietämyksen (powerful knowledge) käsitteen, jota on sovellettu laajasti. Katsauksen tavoitteena on liittää voimallisen tietämyksen käsite sosiaalisen realismin teoreettiseen kehykseen, josta se on osin irtaantunut. Youngin uusinta ajattelua kuvataan avaamalla, miksi hän on kritisoinut uuden kasvatustieteilijän perinnettä, jota hän itse oli 1970-luvulla pystyttämässä. Lisäksi katsaus tarjoaa suomenkielisen käännökseen käsitteelle ”powerful knowledge” ja vetää yhteen keskeisiä sitä soveltavia tä-

mänhetkisiä tutkimussuuntia. Katsauksen tulkinnan mukaan voimallinen tietämys ei ole vielä kyennyt toimimaan konkreettisenä vaihtoehtona tulevaisuuden koulun kehittämiseksi, mutta sen avulla voidaan täsmentää, millainen koulutieto voi tukea nykyajan sivistysihanteen toteutumista.

Asiasanat: kasvatussosiologia, opetussuunnitelmatutkimus, ainedidaktiikka, realismi, sivistys, narratiivinen kirjallisuuskatsaus

Penni Pietilä – Anna-Maija Niemi – Aarno Kauppila. 2021. MITÄÄN EI SAISI ENÄÄ OPETTAA – OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN AMMATILISESSA ÄIDINKIELEN JA SUOMEN OPETUKSESSA. *Kasvatus* 52 (4), 414–425.

Ammatillisen koulutuksen sääntely muuttui vuoden 2018 alussa uudistamisprosessin myötä. Amisreformiksi kutsutun uudistuksen tavoitteeksi asetettiin muun muassa opintojen ja työelämäsiirtymien jouhevoittaminen niin, että kaikki osaaminen saataisiin työmarkkinoiden käyttöön. Uudistuksessa painotettiin lisäksi, että osaamisen alkuperällä ei ole merkitystä. Etnografista aineistoa hyödyntäen analysoimme osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ammatillisen koulutuksen arjessa, etenkin äidinkielen ja suomen kielen opetuksessa. Analyysissä suuntaamme huomiomme viestinnän etnografian avainsanan käsitteen avulla niihin merkityksiin, joita osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen saa koulutuksessa. Osoitamme, että opettajiin kohdistuu paineita tavoitella opiskelijoiden osaamisen kehittämisessä vähimmäistä. Esitämme, että osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen asettuu ristivetoon koulutukseen yleensä liitetyn uuden oppimisen tavoitteen kanssa. Osaamiseen keskittyminen häivyttää näkyvistä opiskelemisen ja opettamisen ja samalla koulutuksen kontekstit.

Asiasanat: ammatillinen koulutus, etnografia, koulutuspolitiikka, koulutusreformi, osaa misperusteisuus

Varpanen, Jan. 2021. UUTTA KASVATUSAJATTELUA LUOMASSA: DEKONTEKSTUALISAATIO SPEKULATIIVISENA MAHDOLLISUUTENA. *Kasvatus* 52 (4), 426–437.

Tarkastelen tässä artikkelissa kasvatuksen dekontekstualisaation uhkaa spekulatiivisena mahdollisuutena ajatella kasvatuksen perusteita uusiksi. Esitän ranskalaisfilosofi Gilles Deleuzen käsitteen ”ajattelun kuva” kanssa analogisesti, että kasvatuksen kuva on eräänlainen kollektiivinen esiyymmärrys, joka kutsuu meidät näkemään kasvatuksen tietyllä tavalla. Osoitan, että kasvatustieteellisessä tutkimuksessa sekä kasvatuksen käytäntöjä ohjaavissa asiakirjoissa hyväksytään implisiittisesti kasvukeskeinen kasvatuksen kuva. Se sisältää kolme tekijää: 1) kasvatettavan, joka näyttäytyy puutteellisena suhteessa 2) ideaaliseen hyvään, jota kohti 3) kasvattaja pyrkii häntä saattamaan. Kaikki kolme tekijää on mahdollista irrottaa kontekstistaan, mikä tekee kasvukeskeisestä kasvatuksesta alttiin dekontekstualisaatiolle. Nostan kasvatuksen kuvan esiin luodakseni vaihtoehtoisen, kontekstiinsa sidotun kasvatuksen kuvan. Esittämäni vaihtoehto on perustoiltaan eksistentiaalinen – se keskittyy kasvatettavan kasvun sijaan tämän maailmassa-olemiseen. Tulkitsen kasvatettavan maailmassa-olemisen määrittävän ennen kaikkea maailman perimmäisen outouden synnyttämänä kysymyksenalaisuutena. Tämän pohjalta esitän vaihtoehtoisen kasvatuksen kuvan, jossa 1) maailman outous asettaa 2) kasvatettavan olemisen kysymyksenalaiseksi, jota 3) kasvattaja auttaa häntä työstämään.

Asiasanat: dekontekstualisaatio, kasvatusteoria, kritiikki, Gilles Deleuze

Väisänen, Anne-Mari – Lanas, Maija. 2021. DEKONTEKSTUALISAATIO KIUSAAMISKIRJALLISUUDESSA. *Kasvatus* 52 (4), 438–449.

Tässä artikkelissa tarkastelemme kiusaamiskirjallisuudessa esiintyviä konteksteja. Käytämme "käsite menetelmänä" -analyysitapaa ja tarkastelemme kirjallisuutta dekontekstualisaatiokäsitteen kautta. Esitämme, että kun lasten vertaissuhteiden haasteet ja keskinäinen väkivalta koulussa nimetään kiusaamiseksi, ne irrotetaan sekä yhteiskunnallisista olosuhteista että välittömästä kontekstistaan eli yksittäisen koulun toimintakulttuurista ja ilmapiiiristä. Tutkimuksen tulosten perusteella konteksteista puhutaan kiusaamiskirjallisuudessa tilana, jossa yksilön sisältä kumpuava riski joutua kiusatuksi tai kiusaajaksi aktualisoituu ja kontekstien vaikutuksista puhutaan lähes pelkästään kielteisesti. Koska kontekstit eivät näin näytä tarjoavan myönteisiä ratkaisuja kiusaamistilanteisiin, niiden merkitys ratkaisuhakuisen kirjallisuuden kannalta näyttää hyvin pieneltä. Näin kiusaamispuheen keskittyminen yksilön ominaisuuksiin, käytökseen ja hallitsemiseen näyttäytyy perusteltuna, kontekstien tuoma satunnaisuus ja monimutkaisuus asetetaan keskustelun ulkopuolelle ja kiusaamisilmiö dekontekstualisoituu.

Avainsanat: koulukiusaaminen, diskurssi, konteksti, dekontekstualisaatio, käsite menetelmänä, concept as method